

Дәріс 3
Нейропсихопатология
негіздері.
Нейропсихопатологиялық
зерттеудің әдістері мен
жүргізілу барысы.

PhD Камзанова А.Т.

Нейропсихоп атологияның негізгі зерттеу әдістері:

- науқастың мінез-құлқын бақылау,
- эксперимент: зертханалық және in vivo,
- сауалнама – сауалнама сауалнамасы
- науқаспен әңгімелесу (жеке қарым-қатынас процесіндегі психикалық құбылыстар туралы фактілер жинағы),
- сұхбат,
- пациенттің іс-әрекетінің өнімдерін зерттеу (хаттар, суреттер, күнделіктер, қолөнер және т.б.)
- клиникалық диагностикалық сынақтар.

Бақылау

- сыртқы бақылау адамның психологиясы мен мінез-құлқы туралы оны сыртынан тікелей бақылау арқылы деректер жинау тәсілі болып табылады.
- Ішкі бақылау, немесе интроспекция, зерттеуші психолог өзін қызықтыратын құбылысты оның санасында тікелей бейнеленген нысанда зерттеу міндетін қойғанда қолданылады.
- Еркін бақылауоны жүзеге асырудың алдын ала белгіленген шеңбері, бағдарламасы, тәртібі жоқ.
- Стандартталған бақылау бақыланатын нәрсе жағынан алдын ала анықталған және нақты шектелген, алдын ала ойластырылған бағдарлама бойынша жүргізіледі және объектімен немесе бақылаушының өзімен бақылау процесінде не болып жатқанына қарамастан, оны қатаң сақтайды.
- Қамтылған бақылау зерттелетін процеске бақылаушының тікелей қатысуымен сипатталады.
- Үшінші тараптың қадағалауы бақылаушының өзі оқып жатқан процеске жеке қатысуын білдірмейді.

Сауалнама

- адамның өзіне қойылған бірқатар сұрақтарға жауап беру әдісі болып табылады.
- ауызша сұраусұрақтарға жауап беретін адамның мінез-құлқы мен реакциясын бақылау қажет болған жағдайда қолданылады. Сауалнаманың бұл түрі жазбаша емес, адам психологиясына тереңірек енуге мүмкіндік береді, бірақ ол арнайы дайындықты, білімді және зерттеуге көп уақытты қажет етеді.
- Жазбаша сауалнамакөбірек адамдарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Ең көп тараған түрі – сауалнама. Бірақ оның кемшілігі сауалнаманы пайдаланған кезде оның сұрақтарының мазмұнына респонденттің реакциясын алдын ала ескеру және соған байланысты оларды өзгерту мүмкін емес.
- Тегін сауалнама- сұрақтар тізбесі және оларға мүмкін болатын жауаптар алдын ала белгілі бір шеңбермен шектелмейтін ауызша немесе жазбаша сауалнама түрі. Бұл түрдегі сауалнама зерттеу тактикасын, қойылған сұрақтардың мазмұнын икемді өзгертуге және оларға стандартты емес жауаптар алуға мүмкіндік береді.
- Стандартталған сауалнама- онымен сұрақтар мен оларға жауаптардың сипаты әдетте тар шеңбермен шектеледі, бұл тегін сауалнамаға қарағанда уақыт және материалдық шығындар бойынша үнемді.

Тесттер

- психодиагностикалық зерттеудің мамандандырылған әдістері болып табылады, олардың көмегімен зерттелетін құбылыстың нақты сандық немесе сапалық сипаттамасын алуға болады. Тесттер бастапқы деректерді жинау мен өңдеудің нақты тәртібін, сондай-ақ олардың кейінгі интерпретациясының түпнұсқалығын білдіреді.
- Тест сауалнамасы алдын ала ойластырылған, олардың негізділігі мен сенімділігі тұрғысынан мұқият тексерілген сұрақтар жүйесіне негізделген, олардың жауаптары субъектілердің психологиялық қасиеттерін бағалауға болады.
- Тест тапсырмасы адамның психологиясы мен мінез-құлқын оның істегеніне қарай бағалауды қамтиды. Пәнге арнайы тапсырмалар қатары ұсынылады, олардың нәтижелері бойынша олар зерттелетін сапаның бар немесе жоқтығын және даму дәрежесін бағалайды.
- проекциялық тест- ол проекциялық механизмге негізделген, оған сәйкес адам бейсаналық жеке қасиеттерді, әсіресе кемшіліктерді басқа адамдарға жатқызуға бейім.

Эксперимент

- - онымен зерттелетін қасиет ерекшеленетін, көрінетін және ең жақсы бағаланатын жасанды жағдай мақсатты және ойластырылған түрде жасалады. Эксперимент зерттелетін құбылыстың басқа құбылыстармен себеп-салдарлық байланыстары туралы қорытынды жасауға, құбылыстың шығу тегі мен дамуын ғылыми тұрғыдан түсіндіруге барлық басқа әдістерге қарағанда сенімдірек мүмкіндік береді.
- табиғи эксперимент- экспериментатор болып жатқан оқиғалардың барысына іс жүзінде араласпайтын, оларды өздігінен ашылатын пішінде бекітетін қарапайым өмір жағдайында ұйымдастырылады және жүзеге асырылады.
- Зертханалық тәжірибе- зерттелетін қасиет ең жақсы зерттелуі мүмкін қандай да бір жасанды жағдайды құруды көздейді.

Модельдеу

- **Модельдеу** - зерттелетін құбылыстың негізгі параметрлері мен күтілетін қасиеттерін қайталай отырып, оның жасанды моделін құру. Бұл модель осы құбылысты егжей-тегжейлі зерттеу және оның табиғаты туралы қорытынды жасау үшін қолданылады.
- Математикалық модельдеу зерттелетін құбылыстағы элементтер мен қатынастарды жаңғыртып тұратын айнымалылар мен олардың арасындағы қатынастарды қамтитын өрнек немесе формула.
- Логикалық модельдеу математикалық логикада қолданылатын идеялар мен символизмге негізделген.
- Техникалық модельдеу оның әрекетінде зерттелетін нәрсені еске түсіретін құрылғыны немесе құрылғыны жасауды қамтиды.
- Кибернетикалық модельдеу модель элементтері ретінде информатика және кибернетика саласындағы ұғымдарды пайдалануға негізделген.